proLékaře.cz | 12.11.2026

Edukácia v diabetologickom edukačnom centre v Martine

Andrea Bukovská[1,2]
[1]Diabetologické edukačné centrum I. internej kliniky Jesseniovej LF UK a UNM, Martin
[2]Nemocničná lekáreň UNM, Martin

✉ **PhDr. Andrea Bukovská, MHA, MPH** | bukovska@unm.sk | www.unm.sk
Doručené do redakcie | Received 1. 4. 2020
Prijaté po recenzii | Accepted 10. 4. 2020

Diabetologické edukačné centrum (DEC) pri 1. internej klinike Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského (JLF UK) v Martine a Univerzitnej nemocnice Martin (UNM) od roku 2004 ako ojedinelé nadregionálne pracovisko pod odbornou garanciou prednostu 1. internej kliniky JLF UK a UNM prof. MUDr. Mariána Mokáňa, DrSc., FRCP Edin, metodicky, odborne a prakticky realizuje edukáciu, poradenstvo a výchovu k zdraviu v špecializačnom odbore diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy. DEC vzniklo v súlade s historicky prvým Národným diabetologickým programom Slovenskej republiky, Koncepciou odboru diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy, závermi Saint Vincentskej deklarácie a následnými medzinárodnými dokumentmi. Po celkovej rekonštrukcii od roku 2013 spĺňa všetky odborné, priestorové, materiálno-technické a právne požiadavky kladené na profesionálnu edukáciu, poradenstvo a výchovu k zdraviu. Plní tým úlohy komplexného centra. Jeho súčasťou je historická výstavka liekov a zdravotníckych pomôcok a edukačné materiály. Edukáciu, poradenstvo a výchovu k zdraviu vykonáva ako dobrovoľník PhDr. Andrea Bukovská, MHA, MPH.

DEC zabezpečuje základnú, komplexnú, špecializovanú, reedukačnú, cielenú a špeciálnu edukáciu pre diabetikov, rodinných príslušníkov, rizikové skupiny, edukátorov a zdravotníckych pracovníkov. Prvý kontakt s diabetikom prebieha individuálnou formou zvyčajne už počas hospitalizácie. Skúsenosti dokazujú, že ide o najefektívnejší spôsob na získanie teoretických vedomostí, praktických zručností a schopností zmeniť svoj prístup k životu a chronickej chorobe. Diabetik má totiž priestor a čas ujasniť si jednotlivé kroky na zvládnutie každodenných problémov. Individuálne je pristupované k detským, chirurgickým, nevidiacim a transplantovaným diabetikom a ich rodinným príslušníkom. V roku 2019 bolo prostredníctvom DEC zrealizovaných 1 298 individuálnych a skupinových edukácií a poradenstva pre diabetikov a zdravotníckych pracovníkov, čo predstavuje 3,56 edukácie na každý deň v roku. Z tohto počtu bolo počas hospitalizácie v UNM komplexne v 1–10 sedeniach odedukovaných 32 diabetikov hospitalizovaných na jednotlivých oddeleniach 1. internej kliniky včítane Metabolickej jednotky, na Gynekologicko-pôrodníckej klinike, Chirurgickej klinike a transplantačnom centre včítane JIS a ambulancií, Infekčnej klinike, Internej klinike gastroenterologickej včítane JIS, Kardiologickom oddelení, Klinike anesteziológie a intenzívnej medicíny, Klinike detí a dorastu, Klinike hematológie a transfuziológie, Klinike otorynolaryngológie a chirurgie hlavy a krku, Klinike stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie, Klinike tuberkulózy a pľúcnych chorôb, Kožnej klinike, Neonatologickej klinike, Neurologickej klinike, Oddelení rádioterapie a onkológie, Ortopedickej klinike a Urologickej klinike na základe ordinácie diabetológa alebo konkrétnej požiadavky od diabetika. Edukáciu sťažovala skutočnosť, že mohla byť realizovaná až v popoludňajších hodinách po pracovnom čase edukátora, hoci jej priebeh by si vyžadoval skôr dopoludňajšie hodiny. Každý diabetik bol po edukácii vybavený kompletným edukačným materiálom a hot-line kontaktom v prípade potreby pomoci. V roku 2019 bolo vydaných 406 súborov edukačných materiálov zostavených podľa konkrétnych potrieb diabetika alebo pracoviska. Po hospitalizácii alebo v prípade akútnych problémov bolo individuálne alebo hot-line telefonicky odedukovaných 807 diabetikov z 22 miest zo Slovenska a 4 miest z Česka. Individuálnu edukáciu dopĺňala skupinová edukácia, ktorá umožňuje efektívnu výmenu skúseností medzi viacerými diabetikmi nielen z nemocnice, ale aj z ambulancií. Táto kontinuálne prechádza do kolektívnej edukácie realizovanej združením DIAMART v spolupráci s mestom Martin a 1. internou klinikou v pravidelných intervaloch. Pre všetkých záujemcov nielen z radov pacientov, ale aj odbornej verejnosti bola prostredníctvom DEC doplnená literatúra s diabetickou a diabetologickou tematikou v Turčianskej knižnici a Akademickej knižnici a audiovizuálnom

proLékaře.cz | 12.11.2026

stredisku JLF UK. V roku 2019 bola poskytnutá odborná informácia v súvislosti s ochorením diabetes mellitus 459 zdravotníckym pracovníkom včítane účastníkov dvoch praktických seminárov školiaceho kurzu pred špecializačnou skúškou v odbore diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy. Neoddeliteľnou súčasťou práce edukačného tímu je hromadná edukácia na diabetologických kongresoch doma a v zahraničí. Prostredníctvom DEC bolo v rokoch 2004–2019 na kolektívnej a hromadnej edukácii odedukovaných viac ako 7 000 diabetikov, rodinných príslušníkov, odbornej a širokej verejnosti. DEC poskytuje aj zdravotné, sociálne, právne a metodické poradenstvo diabetikom a edukátorom. Aktívne sa podieľa na pedagogickej činnosti pri vzdelávaní lekárov, sestier a edukátorov. Neoddeliteľnou súčasťou aktivít DEC je aj primárna, sekundárna a terciárna výchova k zdraviu, ktorej cieľom je poskytovať a rozširovať teoretické vedomosti, upevňovať postoje a návyky zamerané na ochranu a podporu zdravia jedincov a populačných skupín, podporovať pozitívne a odstraňovať negatívne prvky, ktoré sa týkajú zdravia.

V spolupráci s Nemocničnou lekárňou UNM Lekáreň v nemocnici DEC zabezpečuje edukáciu a kompletný servis glukometrov. V rámci realizácie úloh bolo prostredníctvom DEC v roku 2019 v súlade s ISO normou 15197:2013 diabetikom vydaných 39 a akútne servisovaných 31 zo 104 spravovaných glukometrov FreeStyle Optium Neo, ktoré aj vzhľadom k individuálne zabaleným testovacím prúžkom spĺňajú všetky kritériá na používanie v zdravotníckych zariadeniach. DEC akútne poskytlo ďalších 459 zdravotníckych pomôcok, najmä ihiel k jednorazovým inzulínovým perám, ktoré nie sú v UNM dostupné, čím výrazne uľahčilo každodennú prácu lekárov, sestier a sanitárov pri starostlivosti o diabetikov počas hospitalizácie. Prostredníctvom DEC sú kliniky a oddelenia UNM zásobované aktuálnym edukačným materiálom na osvetu pacientov a zdravotníckych pracovníkov.

Pôsobnosť DEC dokazuje, že diabetikov, rizikovú verejnosť, ale aj zdravotníckych pracovníkov je potrebné neustále edukovať. Boli zistené a operatívne vyriešené nedostatky a chyby zdravotníckych pracovníkov nielen pri odberoch glykémií, ale aj pri aplikácii inzulínu jednorazovými inzulínovými perami. Mnohí pacienti dokazujú rezervy v edukácii, nakoľko podľa tvrdení v minulosti neabsolvovali edukáciu alebo majú obsolentné a nesprávne názory, ktoré nezachytávajú aktuálnu personalizovanú diabetológiu založenú na dôkazoch alebo sú veľmi nesprávne edukovaní prostredníctvom známych, internetu alebo sociálnych sietí. DEC má preto mimoriadny význam v systéme komplexnej zdravotnej starostlivosti o diabetikov zlepšením kvality ich života a poklesom počtu hospitalizácií z dôvodu akútnej dekompenzácie diabetes mellitus.